

Biblical Creation on Solid Ground – en presentation

Tidigare i år (2023) gavs en antologi ut med titeln *Biblical Creation on Solid Ground* på STH förlag. STH står för Skandinaviska Teologiska Högskolan i Uppsala, och den här boken är ett resultat av en konferens som STH arrangerade den 25 februari 2022. Konferensen hölls på nätet med förinspelade föredrag¹. Föredragshållarna (de flesta från USA och England) har därefter bearbetat sina texter till kapitel i denna antologi. Redaktörer har varit två svenskar: Ola Hössjer och Samuel Lampa. Alla sidhänvisningar inom parentes i min presentation är till denna bok.

Jag vill börja med att säga att detta är en angelägen bok. Eftersom det är en antologi är kapitlen skrivna med olika svårighetsgrad och behandlar olika områden. Infallsvinkeln, biblisk kreationism (eller ungjordskreationism), är en ofta missförstådd inriktning, och här har man chansen att läsa forskare som är väl insatta i sina ämnen. Innan jag går in på de olika kapitlen vill jag säga några ord om biblisk kreationism.

Utgångspunkten är ett grundmurat förtroende för Bibeln som Guds ofelbara ord, och även en förståelse eller tolkning av 1 Mosebok 1–11 som kan uttryckas på lite olika sätt: ”historical narrative” (historisk skildring), ”should be interpreted quite literally, in the sense of straightforward reading” (bör förstås bokstavligt, i betydelsen

vanlig läsning), ”recapitulates real events” (återger verkliga händelser).²

Det man menar är inte att Bibelns första kapitel ska läsas som en vetenskaplig text – de är skrivna för vem som helst och på ett sätt som vem som helst ska kunna förstå. Man talar ibland om ”the perspicuity of Scripture”, vilket avser Bibelns klarhet eller tydlighet.³ Även om det finns svårbegripliga ställen i Bibeln är den i sin helhet skriven för att vara tillgänglig för vilken läsare som helst, utan hjälp av experter, så länge man läser med ett hjärta öppet för Gud.

Biblisk kreationism har alltså som utgångspunkt att man läser 1 Mosebok 1–11 som en historisk berättelse som beskriver verkliga historiska händelser. När man med detta betraktelsesätt å andra sidan ägnar sig åt naturvetenskaplig forskning tolkar man naturvetenskapliga fakta i ljuset av bibeltexten, inte tvärtom. Hur bra eller dåligt kan detta fungera? Ett sätt att få en uppfattning om det är att läsa *Biblical Creation on Solid Ground*! Nu till en genomgång av boken.

INTRODUKTIONEN är skriven av redaktörerna, Hössjer och Lampa. De beskriver hur många kristna allt sedan slutet av 1700-ta-

let har lämnat en bokstavlig tolkning av 1 Mosebok 1–11, men också hur biblisk kreationism sedan mitten av 1900-talet fått ett uppsving genom en mängd naturvetenskapliga upptäckter, inte minst på molekylärnivå. Därefter tar de upp en rad skäl för att biblisk kreationism är viktig, av vilka jag vill nämna två:

1. Den förklarar hur det kan finnas död och lidande trots att hela Guds skapelse från början var ”mycket god” (1 Mos 1:31).
2. Den kopplar samman Jesu försoningsdöd med ett historiskt syndafall i 1 Mosebok 3, ett som involverade två individer, Adam och Eva.

I slutet av introduktionen ges en kort presentation av de följande tio kapitlen. Kapitel 1 handlar om den *teologiska* sidan av saken, dvs varför biblisk kreationism är en hållbar utgångspunkt i tolkningen av Bibeln. Kapitel två tar upp den *filosofiska* sidan: biblisk kreationism som utgångspunkt för naturvetenskaplig forskning är vetenskapsfilosofiskt försvarbar. Kapitel 3 till 10 ger sedan olika *naturvetenskapliga* aspekter på ämnet.

KAPITEL 1 har skrivits av den nyligen avlidne Anders Gerdmar, teolog och tidigare rektor på Skandinaviska Teologiska Högskolan. Han betonar att tron på Gud som skapare är grunden för vår tro att Gud kan göra vad som helst. Gerdmar kommer tillbaka till att ”Gud sade och det blev”, vilket upprepas i 1 Mosebok 1. Teistisk evolution är en kompromiss med ett tänkande som växte fram under 1800-talet, där man uteslöt att Gud verkar i det naturliga, det materiella. Men därmed blir teistisk evolution tron på en anonym Gud som i verkligheten inte exis-

terar. När vi tror att Gud har skapat världen omedelbart och mirakulöst (”instantaneous, miraculous creation”⁴) stärks vår tro på en Gud som kan hjälpa oss i vardagen.⁵

Detta är huvudsaken i det Gerdmar säger. Ett par detaljer förtjänar att nämnas: Han betonar att det inte finns något direkt *bibligt* stöd för evolutionsteorin; och han menar också att tron på en (mirakulös) Skapare är en enklare förklaring än en evolutionsteori som kräver många tillfälligheter och ändå inte kan förklara allt fantastiskt vi ser i skapelsen.

I KAPITEL 2 ger Ola Hössjer en bakgrund till den vetenskapsfilosofiska sidan av saken. Hössjer är professor i matematisk statistik vid Stockholms universitet. Han förordar att man inom det vetenskapliga arbetet använder den hypotetisk-deduktiva metoden: man föreslår olika teorier för att förklara något naturligt fenomen (vilket är den ”hypotetiska” delen), sedan räknar man ut vilka data man borde finna om den ena respektive den andra teorin var sann (vilket är den ”deduktiva” delen) och därefter tittar man på data och jämför hur väl de olika teorierna stämmer. Hössjer diskuterar olika kriterier som kan användas i det här arbetet, och säger att biblisk kreationism kan leva upp till alla dessa kriterier utom kravet på metodologisk naturalism (MN). Med detta menar han kravet att vetenskapliga teorier bara får innehålla naturliga begrepp, vilket givetvis utesluter gudsingripanden.

En viktig distinktion som Hössjer framhåller är skillnaden mellan vad som *inspirerar* framläggandet av en viss teori (”context of discovery”) och själva *prövningen* av teorin emot data (”context of justification”) (s. 80–

Det finns inte något direkt bibliskt stöd för evolutionsteorin.

*Information
kan inte
uppstå av
enbart
materiella
orsaker.*

82). Exempelvis är teorin att ett enda mänskligt par är upphovet till hela mänskligheten inspirerad av berättelsen i början av Bibeln, men den kan provas genom sådant som att undersöka genetiska likheter och skillnader mellan människor från hela jorden.

I slutet av kapitlet tar Hössjer upp fem frågeställningar (Hur uppkom universum? Hur uppkom jorden? Hur uppkom de olika livsformerna? Hur uppkom människan? Hur har biologisk information uppkommit?) och skissar hur kreationistiska teorier kan jämföras med sekulära teorier på de här områdena. I samband med det hänvisar han vidare till de följande kapitlen i boken och skriver: "as will be seen in Chapters 3–10 of this book, the creationist theories tend to explain and predict data very well, suggesting that the MN principle hinders scientific progress" (som vi kommer att se i kapitel 3–10 i denna bok tenderar de kreationistiska teorierna att förklara och förutsäga data mycket väl, vilket tyder på att principen om metodologisk naturalism hindrar vetenskapliga framsteg).⁶

KAPITEL 3: Russell Humphreys, amerikansk fysiker, föreslår en modell för universums uppkomst. Det finns flera sådana kreationistiska modeller, vilka utifrån Einsteins relativitetsteori brukar ta fasta på att tiden kan gå olika fort i olika delar av universum – så även denna modell. Det innebär att det kan gå miljardtals år bland stjärnorna samtidigt som det går tusentals år på jorden. Humphrey diskuterar "valvet" i 1 Mos 1:6–8 och tänker sig en snabb expansion av detta ut mot universums yttersta gränser. Han laborerar också med olika ljushastighet på jorden och ute i universum, tills den senare hastigheten

mot slutet av den fjärde skapelsedagen saktar av till samma hastighet som på jorden.⁷

KAPITEL 4: Andy McIntosh, brittisk fysiker, som arbetat inom flygindustrin, diskuterar termodynamik och information. Termodynamik handlar om energi, vilket är ett fysikaliskt begrepp. Det finns lagar om hur energi konserveras och på sikt degenererar (dvs omvandlas till värme). McIntosh skriver att energi endast kan användas till arbete via det han kallar "maskiner" (i vid bemärkelse) och sådana maskiner förutsätter information. Information är ett icke-fysikaliskt begrepp – något som varken består av materia eller energi, men som kan styra materia och energi. Exempel på biologiska maskiner är de strukturer i ett löv som styr fotosyntesen och strukturer som bidrar till att DNA byggs upp i en cell.

På samma sätt som det finns lagar för termodynamik, menar McIntosh och andra att det finns lagar för information. Information kan inte uppstå av enbart materiella orsaker, och därför måste det ligga en intelligens bakom.

KAPITEL 5: Tasman Walker, australiensare med utbildning inom geovetenskap och maskinteknik, beskriver hur en biblisk modell som utgår från den världsvida översvämningen på Noas tid förklarar mycket inom geologin. Sådant som de oerhört vidsträckta och tjocka sedimentlager man finner på många ställen, mäktiga raviner som Grand Canyon och mängder av fossil förklaras bättre på detta sätt än med den sekulära vetenskapens teorier. Walker klargör också hur alla dateringsmetoder bygger på vissa förutsättningar som man inte kan vara säker på.

KAPITEL 6: Stuart Burgess, brittisk professor i teknisk design, ger en fascinerande inblick i hur olika leder inom djurvärlden fungerar: knäleden, fågelvingar och insektsvingar, mantisräkans explosiva klubbklo och ett antal olika fiskkäkar. Han visar hur alla dessa leder är oreducerbart komplexa och därför inte kan ha uppkommit genom vanliga evolutionära processer, utan pekar mot intelligent design.⁸

KAPITEL 7: Jeffrey Tomkins, amerikansk växtbiolog och genetiker, diskuterar uppkomsten av hela den biologiska mångfalden. Enligt en biblisk modell har Gud skapat olika grupper av djur och växter (vilka *inte* är detsamma som arter) och dessa har en inbyggd förmåga att anpassa sig till olika miljöer på jorden. Arterna uppkommer sedan genom successiv anpassning, men de ursprungliga grupperna är separat skapade. Det finns både genetiska bevis för detta och bevis i fossillagren, såsom att fossilen består av tydligt åtskilda grupper och att mycket pekar mot att de bildats i samband med en enorm översvämning.

Tomkins skriver också specifikt om människan, att hon bara till 84 % är genetiskt lik schimpansen, och att en Adam inom historisk tid stämmer bättre både med genetiken och med Bibeln.

KAPITEL 8: Brian Thomas, amerikansk biolog, går igenom ett antal fossil som har använts i diskussionerna om människans uppkomst, och visar att de kan delas in i tre grupper: djur (oftast apor), människor, samt en sammanblandning av ap- och människo-ben. Detta stämmer väl med den bibliska bilden av människan som unikt skapad.

Utifrån den oenighet som ofta råder mellan forskarna på det här området skriver han: "A shrinking faith in the subjective words of man can lead to a growing faith in the objective, eyewitness Word of God." (En krympande tro på människors subjektiva ord, kan leda till en växande tro på Guds objektiva ögonvittnes-Ord.) (s. 227)

KAPITEL 9: Robert Carter, marinbiolog och genetiker från USA, ger sju skäl till att tro på en biblisk Adam. De flesta skälen bygger på genetisk forskning. Bland annat är antalet skillnader inom DNA från Y-kromosomen (som ärvs vidare från far till son) inom jordens befolkning inte särskilt stor, vilket stämmer bra med den bibliska tidslinjen. Samma sak gäller skillnaderna inom DNA från mitokondrierna (som ärvs vidare genom mödrarna). Carter sista skäl är teologiskt: Bibeln talar om Adam som en verklig individ, inte bara i 1 Mosebok utan också på ställen som 1 Kor 15 och Rom 5.

KAPITEL 10: Nathaniel Jeanson, amerikansk cellbiolog, berättar om sin och andras forskning på mänskligt DNA. När man har gjort oberoende bedömningar av mutationshastigheten i mitokondrie-DNA och Y-kromosom-DNA och sedan tittar på hur stora skillnaderna är mellan olika människor ser det ut som att den första kvinnan levde för cirka 6 000 år sedan, medan mannens historia går tillbaka cirka 4 500 år. Detta stämmer bra med Eva respektive Noa (Noas Y-kromosom var den enda som överlevde syndafloden – sönerna ärvde ju den – medan det fanns fyra kvinnor på arken med något olika mitokondrie-DNA). Vidare berättar Jeanson hur

han upptäckte att det går att följa folkens utbredning på jorden (1 Mos 10) när man studerar Y-kromosomen. I dessa genetiska data säger han sig ha funnit en modell för att studera folkens historia, en modell som bara fungerar utifrån de mutationshastigheter som stämmer med den bibliska tidslinjen. Jeanson påminner om att man har kritiserat kreationister för att inte komma med några prövbara hypoteser – nu är det just sådana hypoteser som han presenterar.

EGNA REFLEKTIONER

Biblical Creation on Solid Ground täcker in ett antal områden som är relevanta när det gäller Guds skapande. I de här diskussionerna finns det en viktig bibelteologisk sida, som är temat för kapitel 1, men som även belyses i introduktionen och i exempelvis kapitel 7 och 9. Det finns också en viktig vetenskapsfilosofisk sida, vilken Ola Hössjer behandlar i kapitel 2. Den naturvetenskapliga sidan berör olika områden, bland annat geologi, paleontologi, biologi och genetik. Dessa och andra naturvetenskapliga infallsvinklar tas upp i bokens resterande åtta kapitel.

Kapitlen är av varierande svårighetsgrad. Personligen upplevde jag kapitel 2, 3 och 4 som svårast och kapitel 1, 5 och 8 som lättast att förstå. Bokens ansats är akademisk, bland annat på så sätt att varje kapitel har

en inledande sammanfattning (*abstract*) och att hänvisningar ges till annan relevant litteratur. Det finns också studiefrågor efter varje kapitel.

Jag tror att en sådan här bok inte i första hand ska läsas som en bevisande argumentation, utan snarare som något att sätta sig in i: Hur resonerar bibliska kreationister? Ofta tar vi för givet att ”vetenskap” är något homogent där alla forskare i stort sett är överens i de stora linjerna, och inte heller förstår vi att det framförs både väl belagda teser och mindre väl belagda teser. De stora problem man ibland brottas med när vetenskapliga rön presenteras för en allmänhet kommer sällan fram. Då kan en bok som den här vara till stor nytta. Den belyser problemen inom den gängse ursprungsforskningen, och visar på alternativa tolkningar av fakta. Och precis som sekulära forskare inte alltid är överens är inte heller kreationistiska forskare alltid det. Vår kunskap är helt enkelt begränsad.

Jag rekommenderar denna bok som en introduktion till vidare studier för var och en som är intresserad av skapelsefrågan och villig att ge sig på en bok på engelska.

Björn Nissen

Bibellärare och sedan många år intresserad av ursprungsfrågorna, Orsa

1. Föredragen återfinns på www.youtube.com/playlist?list=PLDS8jQtfn9TKwPCMiQEt2F4rDDTuagZe och är textade på svenska. Det går även bra att söka på YouTube: Apologetik STH Skapelsekonf. 2022.
2. s. 21, s. 63, s. 63
3. s. 29
4. Man skulle också kunna tala om *direkt* skapelse i kontrast till den mycket indirekta ”skapelse” som teistisk evolution innebär eller implicerar.
5. s. 47

6. s. 82
7. En personlig reflektion: Humphreys anstränger sig i denna modell att följa ordalydelsen i 1 Mos 1; det tycks mig som om han gör det mer i egenskap av fysiker än som exeget. Några av tolkningarna känns svåra att anamma som lekman, och jag blir påmind om det jag skrev i början om bibeltextens klarhet och begriplighet för gemene man.
8. Mats Selander förklarar begreppet oreducerbar komplexitet i sin artikel ”Intelligent design – en vetenskaplig revolution som kom av sig?” i *Begrunda* nr 1-2012, s. 24–30, Se särskilt s. 24–25.